

Югозападен университет „Неофит Рилски“

СТ А Н О В И Щ Е

От проф. д-р РУМЯНА БОЖИНОВА

Институт за изследване на населението и човека - БАН

Становището е част от процедурата на конкурса за професор по научна специалност „Медицинска психология“ (Невропсихология), професионално направление 3.2. Психология, обявен в Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград, Философски факултет, Катедра „Психология“, ДВ бр. 52 от 2.07. 20019 г.

В горепосочения конкурс участва един кандидат – **доц. д-р по психология Иванка Василева Асенова**. Тя е получила образователната и научна степен „доктор“ през 1999 г. с дисертационен труд на тема „Изследване на хемисферната специализация за дихотична фонемна перцепция при различни типове заекване“, защитена при ВПИ/ЮЗУ „Неофит Рилски“ Благоевград.

Иванка Асенова заема длъжността доцент в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград по научна специалност Медицинска психология от 2006 година. Тя реализира преподавателската си дейност в бакалавърските програми на специалностите Психология, Логопедия, Специална педагогика, Публична администрация, Кинезитерапия със 7 отделни курса и в магистърските програми по криминална психология, психология на управлението, философия и психоанализа, специална психология, връзки с обществеността, логопедичен мениджмънт, клинична логопедия с 15 лекционни курса. Доц. Асенова е хонорован преподавател в НБУ, София

през 2013-2016 година в Магистърска програма по логопедия с два лекционни курса.

Подчертано е сериозната преподавателска ангажираност на кандидата, е съпроводена и с ръководство на дипломанти и докторанти, научна редакция, рецензиране на научни издания и др.

Доц. Асенова участва в осем проекти – 2 международни и 6 с университетско финансиране, на два от които тя е ръководител. Едновременно с това е експерт-обучител в два национални образователни проекта и академичен наставник в проект „Студентски практики“.

Кандидатката е представила за рецензиране 69 научни публикации. Те включват 2 монографии, 1 университетски учебник, 9 статии и доклади, публикувани в реферирани и индексирани научни издания и 57 статии, студии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни токове. Самостоятелни са 25 от приложените публикации, 44 са в съавторство, като при 31 от тях доц. Асенова е първи автор, 13 от публикациите са на английски език (включително хабилитационния труд). Те са отразени в 83 цитирания – 69 в монографии и колективни токове с научно рецензиране, 8 в реферирани и индексирани научни издания и 6 в нереферирани списания с научно рецензиране.

Представените научни трудове определено характеризират кандидата като оригинален изследовател и компетентен учен, с широк кръг интереси и значителен обем научна продукция. Тематичната ориентация на публикациите на доц. Асенова показва ясно изявена последователност и целенасоченост в изследователските търсения. Налице е също обвързаност на научния с приложния характер на разработваните теми, амбицията да се отговори на актуални за науката и социалната практика проблеми.

Независимо от разнообразието на изследванията, тематично трудовете могат да се разпределят в няколко области:

Мозъчната латерализация и нарушенията на развитието е водеща научно изследователска проблематика в творчеството на доц. Асенова, представена в 16 от трудовете ѝ. Монографията „Brain Lateralization and developmental disorder“ (2018) заема централно място в конкретната област и в цялостната научната дейност на кандидатката и в най-голяма степен представя качествата ѝ. Съществен принос на работата са: 1) Систематизирането на значимите открития, отнасящи се до взаимовръзката между атипичната церебрална латерализация и най-срещаните нарушения на развитието (заекване, дислексия, интелектуална недостатъчност и разстройство от аутистичен характер), 2) Оригиналните изследователски резултати в конкретната проблемна област, предпоставка за нови интерпретации на значимостта на церебралната латерализация относно редица развитиини езикови и не езикови нарушения, 3) Приложената иновативна стратегия на изследване – последователност в прилагания инструментариум в реализираната поредицата проучвания. Обобщено монографичният труд, и други публикувани изследвания в посочената област се отличават с теоретичен, емпиричен и методологичен принос.

Латерализация на церебралните функции в интактния мозък е също широко застъпена от доц. Асенова проблемна област с три основни изследователски фокуса: **1. Езикова латерализация – индивидуални различия и техните детерминанти**, отразени в осем публикации. С подчертана приложна значимост са установените закономерности във влиянието на: 1) етническата и културна принадлежност, 2) би/мултилингвизма, 3) музикалното обучение, ефекта на дългосрочното трениране на математически и изобразителни способности, 4) на ръкостта;

2. Латерализация на пространственото внимание – индивидуални различия и техните детерминанти е тема, чието проучване е отразено в седем от приложените публикации. Те представят съществени възрастови и полови различия, конкретизират ефекта на ръкостта, на системното музикално обучение, на промяната на пишещата ръка; *3. Ръкост – способност – личност* е подобласт със седем публикации. Интерес представлява установената по-голяма честота на личностна тревожност сред леворъките индивиди, както и по-доброто развитие на спортните и музикалните им способности. В заключение трудовете и в трите под области допълват наличните познания, но те се отличават основно с подчертана приложна значимост.

Придобитите нарушения на когнитивните функции – невропсихологични аспекти са представени в пет публикации. Тук се специално място заема монографичния труд „Невропсихология“. Той реално е внедрен в академичната практика като учебник за студенти и наръчник за изследователи и практикуващи в съответната област специалисти. Ефективното му приложение в значителна степен се дължи на актуализираното енциклопедично по характер представяне на класическите невропсихологични синдроми като първи труд от този тип в страната. От съществено значение е също ориентацията му към преодоляване на дистанцията между невропсихологичната теория и диагностичната и клинична практика. Специален интерес с научния си и приложен принос представляват и публикациите върху настъпващите след инсулт личностни промени и тяхната зависимост от страната на мозъчната увреда и подкрепата на разбирането, че инсултната болест провокира повече психологично и по-малко неврологично базирани промени.

Нарушенията на развитието – психологични, диагностични и терапевтични аспекти са отразени в девет публикации. Те разкриват

съществени тенденции на социалните и емоционалните проблеми при заекващи деца, специфичност на темпераментовите характеристики при деца с нарушения на вниманието и екзекутивните функции, епидемиологията на комуникативните нарушения, психология на родителите при деца с нарушения. Постигнатите в тази област изследователски резултати са със съществен принос по отношение на консултирането, конкретната терапия, подобряване на социалната и физическа среда на детето, както и по отношение на цялостната организация на терапевтичната помощ.

Психологията на личността е предснaвена с 13 публикации. Те са доминирани от изучаването в различен аспект на тревожността и невротичността сред българска детска и юношеска популация, в динамика и в зависимост от пола. Разкрити са и закономерности на връзката на тревожността с училището, академичния успех, възникването на училищна дезадаптация, с подчертан приложен принос.

Други области на психологията са представени чрез пет от приложените публикации. Те още веднъж илюстрират широко проблемната ангажираност на доц. Асенова. Специално внимание заслужава създадения от нея учебник по „Психопатология“, ориентиран към студентите от немедицински специалности. Учебникът се отличава с добър потенциал за въвеждане на студентите в конкретната дисциплина, както и за ползването му от специалисти в областта на психичното здраве.

Отражение на потребностите на университетската практика се разкриват и от статията на доц. Асенова върху резултати от емпирична верификация на психметричните характеристики на тест „Теории за личността“ (създаден за самообучение).

Същността на криминалната невропсихология в теоретичен план е обсъждана в самостоятелна публикация. Съответната работа е провокирана от нуждите на съдебномедицинската и криминологична практика.

Към тематичното разнообразие на тази част се отнася и публикация върху доминиращите в обществото наглади към възрастните хора и съответния психологичен ефект върху тях, което се очертава като проблем освен с индивидуална и с определена социална значимост.

Видимо постиженията в тази област свидетелстват за приложение на научните изследвания в педагогическата, терапевтичната и социалната практика.

*

Проследените по-горе публикации доказват, че с изследователската си работа доц. Асенова: 1) Извежда и проверява нови хипотези в областта на невропсихологията, прилага оригинални стратегии, подходи и методи на изследване; 2) Обогаत्या знанията в различни аспекти на изучаваните от нея проблеми; 3) Допринася за приложението на научните постижения в педагогическата, диагностичната, терапевтичната и социална практика. Заслужава също да се подчертае и много сериозната ѝ преподавателска ангажираност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Единственият кандидат в конкурса за професор по специалност „Медицинска психология“ (Невропсихология) при Югозападен университет „Неофит Рилски“ ИВАНКА ВАСИЛЕВА АСЕНОВА е изследовател и преподавател с видимо присъствие в областта на невропсихологията. Чрез своите публикации тя се представя като компетентен и задълбочен професионалист, ориентиран към изучаване на сериозни научни проблеми с приложна значимост. Обемът на нейната

продукция е достатъчен и с подчертана научна стойност. Като член на журито съм убедена, че Иванка Василева Асенова отговаря на условията за заемане на научната длъжност „професор“ в професионално направление 3.2 Психология, научна специалност „Медицинска психология (Невропсихология)“, и давам положително заключение за нейния избор.

3.10.2019 г.

Член на научното жури:

/Проф. д-р Румяна Божинова /

South-West University "Neofit Rilski"

ASSESSMENT STATEMENT

From Prof. Dr. RUMYANA BOZNINOVA

Institute for Population and Human Research - BAS

The opinion is part of the competition procedure for the professor in the scientific specialty "Medical Psychology" (Neuropsychology), professional field 3.2. Psychology, announced at South-West University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad, Faculty of Philosophy, Department of Psychology, SG No. 52 of 2.07. 20019

One candidate - Associate Professor of Psychology IVANKA VASILEVA ASENOVA - participated in the above competition. She received her doctorate degree in 1999 with a dissertation on "Investigation of hemispheric specialization for dichotic phonemic perception in different types of stuttering", protected at VPI/ NEU "Neofit Rilski" Blagoevgrad.

Ivanka Asenova holds a position of Associate Professor at the South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad in the scientific specialty Medical Psychology since 2006. She teaches undergraduate programs in the fields of Psychology, Special Education, Public Administration, Kinesitherapy with 7 separate courses and in Master programs in Criminal Psychology, Management Psychology, Philosophy and Psychoanalysis, Special Psychology, Public Relations, clinical speech therapy with 15 lecture courses. Asenova is a part-time lecturer at NBU, Sofia in 2013-2016 in a Master's Program in Speech Therapy with two lecture courses.

The strong teaching commitment of the applicant is also emphasized with the guidance of graduates and PhD students, scientific editorial board, peer-reviewed scientific publications and more.

Asenova participates in eight projects - 2 international and 6 with university funding, two of which she is the head of. At the same time, he is an expert trainer in two national educational projects and an academic mentor in the Student Practices project.

The candidate submitted 69 scientific publications for review. These include 2 monographs, 1 university textbook, 9 papers published in refereed and indexed scientific journals, and 57 articles, studies and reports published in non-refereed journals of peer-reviewed or in peer-reviewed collective volumes. Twenty-five of publications are separate, 44 are co-authored, with 31 of them Assenova being the first author, 13 of the publications are in English (including habilitation work). They are reflected in 83 citations - 69 in monographs and collective volumes with scientific review, 8 in refereed and indexed scientific journals and 6 in non-refereed journals with scientific review.

The submitted scientific papers definitely characterize the applicant as an original researcher and competent scientist, with a wide range of interests and a considerable volume of scientific production. The thematic orientation of Asenova's publications shows a clear consistency and purposefulness in the research searches. There is also a link between the scientific and the applied nature of the topics being developed, the ambition to respond to current problems in science and social practice. Regardless of the variety of studies, the thematic works can be divided into several areas:

Brain lateralization and developmental disorders is a leading research topic in the work of Asenova, presented in 16 of her works. The monograph "Brain Lateralization and Developmental Disorders" (2018) is central to the specific field and overall scientific activity of the candidate and represents her

qualities to the greatest extent possible. The main contribution of the work is: 1) Systematization of significant findings concerning the relationship between atypical cerebral lateralization and the most common developmental disorders (stuttering), dyslexia, intellectual disability and autistic disorder), 2) Original research results in the specific problem area, a prerequisite for new interpretations of the importance of cerebral lateralization on a number of developmental linguistic and non-linguistic disorders, 3) Applied innovative research strategy - consistency in the toolkit applied in the series of studies completed. In summary, the monograph work and other published studies in the field are distinguished by theoretical, empirical and methodological contributions.

Lateralization of cerebral functions in the intact brain is also widely represented by Asenova problem area with three main research focuses:

I. Linguistic lateralization - individual differences and their determinants, reflected in eight publications. Of particular relevance are the established patterns in the influence of: 1) ethnic and cultural affiliation, 2) bi/multilingualism, 3) music training, the effect of long-term training in mathematical and visual abilities, 4) handedness; **II. Lateralization of spatial attention - individual differences and their determinants** is a topic whose study is reflected in seven of the annexed publications. They represent significant age and gender differences, specify the effect of handwriting, systematic music training, change of writing hand; **III. Handedness - ability - personality** is a subdomain with seven publications. Of interest is the higher frequency of personal anxiety among left-handed individuals, as well as the better development of their sports and musical abilities. *In conclusion*, the works in the three sub-areas complement the available knowledge, but they are mainly distinguished by their applied importance.

The acquired disorders of cognitive function - neuropsychological aspects are presented in five publications. A special place here belongs to the monograph work "Neuropsychology". It is actually embedded in academic practice as a textbook for students and a guide for researchers and practitioners in the relevant field. Its effective application is largely due to the updated encyclopedic characterization of classical neuropsychological syndromes as the first labor of its kind in the country. Also important is its orientation toward bridging the distance between neuropsychological theory and diagnostic and clinical practice. Of particular interest with their scientific and applied contributions are publications on stroke-related personality changes and their dependence on the side of brain injury and support the understanding that stroke causes more psychologically and less neurologically-based changes.

Developmental Disorders - Psychological, diagnostic and therapeutic aspects are covered in nine publications. They reveal significant tendencies of social and emotional problems in stuttering children, specificity of temperamental characteristics in children with attention disorders and executive functions, epidemiology of communicative disorders, psychology of parents in children with disorders. The research results achieved in this area have made a significant contribution in terms of counseling, specific therapy, improvement of the child's social and physical environment, as well as the overall organization of therapeutic assistance.

Personality Psychology has been presented with 13 publications. They are dominated by the study in different aspects of anxiety and neuroticism in the Bulgarian child and adolescent population, in dynamics and depending on gender. The patterns of the relationship between anxiety and school, academic success, the emergence of school maladaptation, with a marked contribution, are also revealed.

Other areas of psychology are presented through five of the attached publications. They once again illustrate widely the problematic involvement of Asenova. Particularly noteworthy is the textbook she created in Psychopathology, which is geared toward non-medical students. The textbook has good potential for introducing students to the specific discipline as well as for its use by mental health professionals.

Reflections on the needs of university practice are also revealed in the article by Asenova on the results of empirical verification of the psychometric characteristics of the test "Personality Theories" (created for self-study).

The essence of criminal neuropsychology is theoretically discussed in a separate publication. The relevant work is provoked by the needs of forensic and criminological practice.

The thematic diversity of this section is also the publication of the attitudes towards older people and the corresponding psychological effect on the elderly in society, which emerges as a problem apart from individual and social importance.

Apparently, the achievements in this field testify to the application of scientific research in pedagogical, therapeutic and social practice.

*

The above-mentioned publications prove that through his research Assoc. Prof. Asenova: 1) Draws and tests new hypotheses in the field of neuropsychology, applies original strategies, approaches and methods of research; 2) Enriches knowledge in various aspects of the problems studied; 3) Contributes to the application of scientific achievements in pedagogical, diagnostic, therapeutic and social practice. It is also worth pointing out her very serious teaching commitment.

CONCLUSION:

The only candidate in the competition for professor in the specialty "Medical Psychology" (Neuropsychology) at South-West University "Neofit Rilski" IVANKA VASILEVA ASENOVA is a researcher and lecturer with a prominent presence in the field of neuropsychology. Through her publications, she introduces herself as a competent and in-depth professional, focused on the study of serious scientific issues of applied importance. The volume of its production is sufficient and of considerable scientific value.

As a member of the jury, I am convinced that Ivanka Vasileva Asenova is eligible for the academic position of "professor" at South-West University "Neofit Rilski" in professional direction 3.2. Psychology (Medical Psychology (Neuropsychology)), and I make a positive conclusion about her choice.

Date: 05.10.2019

Member of the Jury:

/ Prof. Dr. Romyana Bozhinova /